

Ugeskrift

for

Norske Landmænd,

udgivet af J. Schrøder.

N° 20.

Lørdagen den 14de Mai 1859.

3^{die} Marg.

Indhold.

Podning af Frugttrær. — Nogle Ord om Potetesagen og Muligheden af at undgaa den. — Inden- og udenlandske Efterretninger. — Meteorologiske Sagttagelser.

Podning af Frugttrær.

(Af Gartner Benzlen).

Fig. 1.

Fig. 2.

Fig. 3.

Fig. 4.

Impning eller Podning af Frugttrær er den lettest udførlige Forædlingsmaade, og den finder mangesidig Anvendelse; vi kunne f. Ex. benytte den, naar vi ville bringe ældre Trær, hvis Frugter ikke smage os eller ikke blive godt modne, til at bære mere tilfredsstillende, naar vi have lært at kjende en Sort, hvis Frugter have smagt os saa godt, eller som viser sig saa fordelagtig paa Grund af sin Frugtbarhed, at vi vel kunne ønske at have eet eller flere Exemplarer deraf i vor Have og, for at være aldeles sikker paa at faa dem regte, tage Podestvisen fra det Sted, hvor vi have seet dem, naar vi have opelstet nogle vilde Stammer, for deraf at tiltrække os unge Trær, som kunne afstøse gamle og svagelige, hvad der aldrig bør forsvømmes i en Have af nogen Udstrækning; thi vi opnaa derved den store Fordel at have Trær, der fra deres tidligste Ungdom ere vant til den Jordbonitet, hvort de skulle vore som ældre, og undgaa derved al den bekostelige Uleilighed, der er forbundet med at bringe f. Ex. hollandske Trær eller i det Hele saadanne, som ere vant til at udbrede deres Rødder i en særdeles gunstig Jord, til at trives i en magrere og sværere, o. f. v.

Man har to forskjellige Podningsmaader; den ene er den saakaldte Spaltpodning, som dog ikke bør anvendes uden i det enkelte Tilfælde, at man vil ompode ældre Kjerne-Frugttrær, hvis Grene ere skaarne af næsten lige ned til Stammen, da den medfører en saa stærk Bestadigelse af Stammen, at denne derved faar en Svækkelse, som den kun vausselig forsvinder. Et andet Tilfælde, hvort den ogsaa kan tillades, er ved Podning paa Rødder, men det er noget, som fast aldrig benyttes ved Frugttrær. Hovedgrebene, som foresalbe ved denne Podning, ere følgende: man affjærer den øverste Ende af den vilde Stamme med et skraat Snit, og gjør derpaa et horisontalt til Midten af det høieste, saaledes som man ser det paa Fig 1 ved a, derpaa spalter man Stammen paa den ene Side i en Længde af omtrent 2 Tommer, men dog uden at beskadige Marven. Podestvisen (Fig. 2) tilstjæres nu kileformigt paa en Længde af omtrent 1½ Tomme (b), saaledes at Bagstiben af den bliver et Par Linier tykkere end den forreste; man aabner derpaa Spalten saa meget, at man kan saa Podestvisen stadt ned dert, og den maa bringes til at sidde saaledes, at Barken af den kommer til at passe nøie til Barken af Stammen.

Efter at dette er fæct, omvikkles Forædlingsstedet med et Bastbind og forsynes med Pudevor eller Ler; er Pudevoret smurt paa en smal Strimmel Lærred, er det tilstrækkeligt at omvikle Grenene med denne, og man kan spare Bastbindet. I meget tykke Stammer eller Grene kan man anbringe 2—4 Pudeviste, men i det Tilfælde skjæres hine af blot med et horisontalt Snit.

Den anden Podningsmaade er „Barkpodning“, der foretages til samme Tid som den førstnævnte, nemlig om Foraaret, naar Saften er kommen i saa stærk Bevægelse, at Barken villigt løsnes fra Basten. Efter at den vilde Stamme er affaaeren i den Høide, hvori man vil foretage Forædlingen, med et sraat og dernæst med et horisontalt Snit ligesom til Spaltpodning tilskjærer man Pudevisten, som maa have 3—4 Dine, med et glat, sraat Snit paa dens nederste Ende (Fig. 2 a), hvorved man faar en aldeles ren og glat Flade af omtrent $1\frac{1}{2}$ Tommes Længde, forudsat at man benytter en ret skarp Kniv dertil og gjør Snittet rask; ellers bliver Barken flosset. Ved dette Snit er dog at iagttage, at det gjøres saaledes, at det nederste Die paa Pudevisten vender indad til Stammen, efter at være anbragt paa denne, thi man sikrer sig derved 2 Fordele, for det første, at Sammenvorningen befordres og bliver varigere, og dernæst, at Pudevisten vanskeligere stødes af. Efter at Pudevisten saaledes er gjort færdig til at anbringes paa Stammen, holder man den i Munden, medens man gjør det fornødne Snit paa Stammen, og dette bestaar i et Længdesnit i Barken indtil Vedet (Fig. 3 a), omtrent af samme Længde som Snitfladen paa Pudevisten; derefter aabner man med det lille Stykke Ben, der sidder paa Enden af Pudevistens Skaf, de to Flige, der ere fremkomne ved Snittet paa Stammen, bringer Pudevisten ned i Nabningen og omvikler Pødestedet med en Strimmel Lærred, der er forsynet med Pudevor. Fig. 4 viser en meget hensigtsmæssig Modifikation af denne Methode, nemlig et lille Tværnit i Pudevisten, saa at der fremkommer et lille Sak i denne (a), der derved kommer til at hvile fastere paa Grundstammen. Naar Sammenvorningen i Aarets Løb har fundet Sted, aftages Forbindingen, hvis den ikke alt er sprængt itu eller løsnet.

Ligesaa nødvendigt det er til et heldigt Udfald af Podningen, at Saften i den vilde Stamme er i fuld Bevægelse til den Tid, dette Arbejde foretages ved den, ligesaa nødvendigt er det, at det Mødsatte er Tilfældet med Pudevisten, at Saften i den er i Stillestaaen, da den ellers ikke optager Saften fra Grundstammen. Derfor skjærer Gartneren ogsaa sine Pudeviste i Midten af Vinteren; han vælger dertil velmodne Stub fra foregaaende Sommers Bært, helst fra Solsiden af Træet, og opbevarer dem, til han skal bruge dem ved at indslaa dem i tør Jord i deres hele Længde paa et skyggesfuldt Sted i Haven.

En nødvendig Betingelse for, at en Pudevist kan være godt sammen med den vilde Stamme, og at der kan fremkomme et sundt og længe varigt Træ, er, at der finder en vis Dverensstemmelse

Sted imellem begge, et vist Slægtskabsforhold. Et omhyggeligt Valg af Grundstammer til de forskellige Frugtsorter er derfor en Sag af overordentlig Vigtighed, og Aarsagen til, at yngre Frugttrær i mange Haver ikke længer have den Livsvariighed og Frodigbed, som vi finde hos ældre, forædlede i en langt tidligere Periode, ligger vistnok for en Del derti, at man nu ikke er saa nølseende i dette Valg som tidligere. Til Pæretær gjør man rettest i at vælge Stammer, tiltrukne af Pærefjærner; man har vel foreslaaet at pøde dem paa Hvidtornstammer, ja paa Kognetrær, men Erfaring har tilstrækkelig bevist, at de sidste aldrig give livsvarige Trær, og at de første ikke tilstede i lang Tid en sund og frodig Udvikling af Kronerne, da Bøden i hine er af en langt fastere og haardere Bygning end i disse, og derfor ikke kan udvikle sig saa rask, hvorfor vi ogsaa hyppigt se ældre Pæretær med en uforholdsmæssig tynd Stamme og en betydelig Svulst ved Forædlingsstedet. Til Æbletrær kan man ikke faa bedre Stammer end dem, der ere tiltrukne af Fjærner af de haardførere ældre Sorter, vi dyrke. Til Exemplarer, som skulle holdes i Dvergform, ere Stammer af Paradisæblet, le Doucin, de mest anvendelige; de slaa villigt Rodder paa Stammen og lade sig derfor let formere ved Afslagning. Jeg har ogsaa benyttet Stammer af det blommebladede Æbletræ, *Pyrus prunifolia*, hvoraf man har forskellige Varieteter, der ved deres talrige, smukt farvede, smaa Frugter ere til saa stor Prydselse for Buskadsene i vore Haver, og derved faaet sunde og kraftige Dvergrær. At pøde Kirsebær- og andre Stenfrugt-Trær anser jeg ikke anbefaleligt; dem maa man hellere okulere, da de stærkere Saar, Podningen foranlediger, let forarsage en senere indtrædende Sygelighedstilstand hos Trærne.

Kan man ikke forstaae sig det i den senere Tid saa meget anvendte Pudevor, der vedbliver at være blødt og flydende endog i kold Tilstand, kan man selv uden stor Uleilighed tilberede sig en meget tjenlig Sort af $\frac{1}{4}$ Pd. gult Bøx, $\frac{1}{8}$ Pd. Harpir eller Bøg og $\frac{1}{8}$ Pd. tyk Terpentin, hvortil der sættes lidt Fedt eller Smør, som dog ikke maa være salt. Naar disse Dele ere smeltede, blandes de godt sammen. Erfaring har dog ogsaa vist, at man meget godt kan hjælpe sig med Ler, som er befriet for alle Smaaastene.

Man begynder at barkpøde Trær, saasnart Saften i dem er i saa stærk Bevægelse, at man med Lethed kan løsne Barken fra Bøden, i Regelen efter Midten af April, og man kan vedblive dermed, saa længe man kan holde Pudevistene fra at flyde ved at gjemme dem i Jorden paa et skyggesfuldt Sted i Haven; i denne Henseende vise de forskellige Sorter stor Forskjellighed, og man maa derfor altid først bruge dem, hvis Knopper svælle tidligst.

Nogle Ord om Potetesygen og Muligheden af at undgaa den.

(Fortsættelse fra No. 19.)

Mange andre Planter ere blevne angrebne paa lignende Maade. Man har allerede før iagttaget, at Sygdommen først kastede sig paa Vletrær og vilde Blommetrær, Aste-, Ron- og Morbærtræet fulgte dernæst. Derpaa angrebes Almen og det i saadan Udstrækning, at i Høsten 1855 var der ikke Alm at se, hvorpaa ikke hvert Lov havde den fatale mørke Plet. Morbærtræet har ved altid at blive sikkert angrebet, altid været et Formærke paa Sygdommen. Man har fremdeles lagt Mærke til, at Sygdommen altid først viste sig paa Bladene eller Stilkken af den japaniske Lilie (*Lilium lancifolium*), og 21 Dage efter at den var kommen tilsyne paa sidstnævnte Plante angreb den Poteterne.

V. Befordrer Gjødsel paa nogen Maade Sygdommens Udbredelse, og hvis saa, kan da kemiske Midler forandre, standse eller fjerne Sygdommen? I 1846, 1847, 1848, 1849 og 1850, fem Aar efter hverandre er en Mængde Forsøg i saa Henseende anstillede paa alle Slags Jord og paa Jord med forskjellig Undergrund. Det almindelige Svar ved Efterforsøg om disse Undersøgelser har været, at Staldgjødsel er staadelig og bidrager i hoi Grad til at udbrede Sygdommen. Guano lod til at have ligesaa slette Virkninger. Træaste lod til at være bedre. Ligesaa Garverbart og Afse af brændt Myr. Alle udtrykte sig med afgjort Fordel om Kalk og Salt som særdeles gunstige Gødningemidler for Poteter. For at kemiske Midler skal virke til Fordel maa de anvendes i Mængde, men blive da saa kostbare, at der ikke er Tale om at benytte dem.

Samtidigt med alle ovenbestrevne Forsøg, som i Virkeligheden ere fortsatte lige til denne Dag, beslittedes der om muligt at komme efter, hvad Virkning Jordsmønnets Dybde kunde have paa Fropotetens Afkom, og muligens paa Sygdommen. I 1847 og 1848, da Sygdommen var i stærkt Tiltagende og truede med, hvilket ogsaa indtraf, at blive særdeles odelæggende, foretog en Mand sig, for at frelse sine Poteter, paa regnsfri Dage at smuldre Jorden, saa den blev fin, og trak den høit op paa Potetesstammerne. Derved frelste han sin Avling fuldkommen. Flere har i Plantens tidlige Alder trukket saa megen Jord op om dem, at hele Potetesmarken har faaet Udseendet af et Jordstykke, hvorpaa der var sat Bittuber, og andre have sat dem lige til 8 Tommer i med Plog eller Spade til denne Dybde smuldret Jord, som siden er trukket op om de unge Planter, og Resultaterne har været, at Avlingerne ere blevne ualmindelig store samt at de saaledes dyrkede Poteter aldeles har undgaaet Sygdommen. Paa den anden Side har de saaledes dyrkede Poteter havt den Feil, at blive meget store og indeni hule. Hulheden er tilmed gjerne omgivet af en træagtig Substant. Selv om de

har været aldeles sunde, har deres Smag været daarlig. For store Poteter ere som bekendt ikke smagelige og der gaar saaledes en stor Del af dem tabt som Husholdningsvare.

Lad os holde fast ved, at de Poteter, om hvilke Jorden i en tidlig Alder blev trukket op og som blev sat dybt, ikke bleve angrebne af Sygdommen. Spørgsmaalet bliver da: Svori bestaar egentlig Sygdommen?

Der er indlobet forskjellige Svar herpaa, men de fleste er ikke Umagen værd at gennemgaa. Gjennem et godt Forstørrelsesglas viser Sygdomspletten sig regulær femsidet, vinklet, med en af Vinklerne skydende langt frem foran de øvrige. Centret er stærkt brunt eller sort aftagende til en lysere Farve mod Grændserne, som gjerne, dog ikke altid, er mærket med en Grændselinie af stærkere Farve end indenfor. Paa Morbærtræets tykke Blade findes hyppigt mange Pletter paa samme Blad, og man opdager letteligen, at det fremspringende Hjørne peger i forskjellige Retninger. Paa Potetesbladet er det sjældent at finde flere end tre Sygdomspletter, men de forskjellige Retninger af det frempringende Hjørne ere ogsaa her tydelige. Udenfor Plettens Grændser kan sees en Mængde Kar fyldte med en rødbrun Bæske, som gaar ind i det Sunde af Bladet, her og der i tilsyneladende Forbindelse med hverandre. Er Afstingerne fugtige og kolde, udbreder Sygdommen sig hurtigere, naar snart Stilkken, hvorpaa Bladet synker og straks efter strumper og tørrer hen. Det ubevæbnede Øie kan ikke opdage noget Hul i Pletterne, men holdes Bladet mellem Øiet og et stærkt Lys, sees tydeligen et Hul. Bendes nu Bladet med Rødsiden op og det undersøges med et godt Glas, saa er Hullet opsvulmet og fyldt, og ligesom en fin Linie eller Traad viser sig af sølverne Hvidhed, som kommer ud fra den ene Side af Hullet og springer som en spændt Bue til den modsatte Side, hvor det ender i to smaa Knuder. Ligeledes vil man se, at denne Traad eller lyse Linie paa Enden har lignende smaa Knuder. fæstede rundt om sig. Man troede engang, at disse Knuder eller Udvækster var Sygdommens Spirer eller Sæd, og disse Spirer bragte man for at anstille Forsøg sammen med friske Planter, som i de fleste Tilfælde bleve angrebne. Men efterat Sygdommen ved vekselvis at tages fra eller atter paasættes Planter, havde undergaaet 3 Okulationer i aaben Luft (først paa Vinstok, saa paa Poteter, saa igjen paa Vinstok og derpaa atter paa Poteter, Vinstok og Morbærtrær), kunde den ikke paa nogen Maade adskilles fra Sygdom, som fremkom af Naturen i aaben Luft. Ligeledes bemærkedes det, at naar den antagne Sygdomsspire bemærkedes paa Oversiden af et sundt Blad, havde den ingen Virkning paa Bladet, men angreb derimod hyppigen de ovenfor værende Blade. Svovel anbragt som Lægemiddel under Hus, har vi seet virke; men anvendt paa aabent Land i det Store virker den ikke, og er man endnu ei kommen efter Aarsagen hertil. Da saaledes alle kemiske Midler anvendte i stor Maalestok slaa Feil, og da det er vist,

at Sygdommen ikke i noget Tilfælde kommer fra Roden, men stiger ned fra Bladene til Knolberne, saa kommer vi igjen tilbage til Forsøget med Jordoprydningen om Planterne som en Sag af stor Betydning, og vi ledes derved til at opkaste det Spørgsmaal: Kan vi ved at forfølge en særegen Dyrkningsmaade frelse Størsteparten af vor Potetesavling? Forsøg i denne Retning ere atter anstillede i stor Maalestok, og har man ogsaa søgt at udfinde, om de samme Jordvæle ikke kunde opnaaes uden at befordre Poteternes overordentlige Vækst, der gjør dem usalgbare.

Af Folk som have taget op mange Maal af Poteter er det iaagttaget, at ingen Potet, som har været bedækket med mere end 3 Tommer Jord, nogensinde har været beskadiget. Ved selv at gjentage disse Forsøg med stor Nøiagtighed er jeg kommen til den Overbevisning, at ingen Potet med 3 Tommer Jord over sig faar Sygdommen. Det indrømmes, at det har sine store Bankefælgigheder at anstille nøiagtige Forsøg i denne Retning, men Resultatet har vist, at i 1856, da Folk ved Sygdommen tabte to Femteparten af deres hele Avling, var det efter Anvendelsen af denne Methode vanskeligt at finde een syg Potet. Blandt de Hundreder af Tønder, jeg har seet opgravet, har jeg hverken seet eller hørt om at Poteter har været beskadigede af Sygdommen, naar de har lagt fire Tommer under Jordfladen. Forsøget er let at anstille. Grav en Grøft ved Siden af og ligeløbende med en Række af satte Poteter. Pål saa senere hen med en Murste eller andet Redskab lodret Jorden bort, og den Kjendsgjerning vil blive klar, at Sygdommen staar i nøiagtigt Forhold til Knollernes Afstand fra Overfladen. For at tydeliggjøre dette blev 18de Septbr. 1857 tre Huller gravet, 10 Tommer dybe og ligesaa vide i Gjennemsnit. Tre hyvide Nyrepoteter lagdes vandret i Bunden og bedækkedes med lidt fin Jord. Ovenpaa lagdes atter et Lag, dækket paa samme Maade; og endelig et tredje Lag Poteter, saaledes at hvert Lag altsaa fik netop saa megen Jord under og over sig som nødvendigt var for ikke at komme i Berørelse med hverandre. Det øverste Lag kom 2½ Tomme under Jordfladen. Nogle faa syge Blader og Stikker blev lagte paa Overfladen af Grube No. 1 og derpaa vandet gennem en fin Læt med en halv lille Sprøite Vand. Grube No. 2 vandedes med det tiloversblevne Vand. Over Grube No. 3 lagdes en Stenhelle.

28de September var i No. 1 de tre øverste Poteter let angrebne,

- Jan. 23, 1858, No. 1. De tre øverste Poteter aldeles raadne,
 — " — No. 2. De tre øverste meget angrebne,
 — " — No. 3. De tre øverste fri for Sygdom.

I alle tre Gruber var begge de andre Lag fri fra enhver Smitte.

Af alt nu anført kan vi drage følgende Slutninger. Til Potetesdyrkning bør vælges de hvore belliggende Marker. Jorden bør være let og frod.

Staldgjødsel bør ikke anvendes. Den første Pløining maa være dyb. Gjødselen bør bestaa af Kalk lagt i Smaahauger paa Ugeren. Hver Haug fugtes gennem en Sprøite med Vand, hvori Salt er opløst, hvorpaa det Hele lægges godt sammen og bedækket med Jord. To Dage efter kan Kalken bruges, og jeg for min Del foretrækker at sprede den ud over Ugerfladen netop før Pløiningen, for i saa kort Tid som muligt at ligge ubedækket. Pløgen trækker derpaa op første Jure 4 Tommer dyb; Poteterne sættes i 15 Tommers Afstand og næste Jure dækker Poteterne med Kalken, Saltet og Jord. Næste Række bør staa 24 til 26 Tommer fra den første og dækkes paa samme Maade. Er Jorden bekvem og vel dyrket, ligger den jævn og flad efter Sætningen. Strafs Poteterne kommer op og Rækkerne begynder at vise sig, sættes Folk med Haandhyppere til varsoint men fuldkomment at overdække hver Plante, idet de fra begge Sider trækker Jorden fra Mellemgangene over Planterne. Om fjorten Dage eller tre Uger vil Planterne igjen være to eller tre Tommer over Jorden, som da atter trækkes op om Planterne. Endelig paa valre Soldage i Slutningen af Juni sættes omhyggelige Folk forsynede med temmelig lange men smale Hyppere til at smuldre nøiagtigt kun Midten af Gangerne imellem Rækkerne og derpaa at trække den fine Jord op, saa den danner en Række om Planterne. Selv maa han daglig have skarpt Østersyn med, at Hyppingen sker overensstemmende med den givne Anvisning.

I Juli maa man agte paa Liliun lancifolium, da denne angribes netop tre Uger forend Potetesplanten og saaledes giver et vigtigt Varslo. Den sidste Hyppning er paa denne Tid sunket; og Folk sættes derfor til at trække den fineste Jord op om hver enkelt Plante, men forman endelig Folkene at de gjør det med Forsigtighed og Omhu. Naar saa Poteterne tages op, vil Sygdommen have naaet kun faa, og at disse faa er angrebne lader sig let forklare. Man vil tillige finde at hyvide Poteter, under forresten lige Omstændigheder, ere mindre angrebne end delvis farvede eller røde, og at disse igjen holde sig bedre mod Sygen end Poteter med purpurfarvet eller sort Skind. Fremdeles at jo tidligere Poteterne opnaa Mødenhed, desto mindre Sandsynlighed er der for at Sygdommen vil naa dem, og herpaa har de fire sidste Aar givet mangfoldige Beviser, men især det sidste, som siden 1846 har været det værste Potetesaar.

Man har næsten opgivet at trække nye Sorter op af Fro for derved at undgaa Sygdommen; thi de har vist sig modtagelige for den, og tilmed tager det tre Aar fra Udsæden regnet, forend disse Poteter vise deres sande Egenskaber.

Råd mig til Slut endnu engang gjentage, at Sygdommen er af en svampagtig Natur; at den vokser i Styrke ved Marsager, der ligger i Luften; at alle Sorter Gjødsel virker skadeligt med Undtagelse af Kalk og Salt; at de mest tidligmodne Poteter udelukkende bør dyrkes; og at gjentagen Haandhyppning med fin Jord er det eneste virk-

somme Forebyggelsesmiddel mod Potetesfygens Dødelæggelser.

Til disse interessante Jagttagelser og de derpaa grundede Slutninger vil Redaktionen for de Landmænd, som i vort Land ville optage og følge disse Forsøg, føie et allerede før i dette Blad givet Brint om Nødvendigheden af i Balget af Sædpoteter at tage tilbørligt Hensyn til Jordartens Overensstemmelse med Potetens Voksesæt.

Der gives saa mange Sorter Poteter, at man med Grund kan sige, at Nuancerne i Jordbunden, dennes Belliggenhed og andre tilfældige Omstændigheder skabe Varieteterne. Man tæller saaledes for Diebliffet en hundrede Varieteter alene af Algerpoteter, som Mr. Lawson har beskrevet og andre Forfattere omtale endnu ligesaamange Sorter til.

Thaer bemærker, „at enkelte Sorter Poteter har et omfangsrigt Rodnet i Jorden, Andre presser Knollerne saa tæt sammen, at de endog komme tilsynne i Jordstørpen.“ Heraf fremgaar, at man i Balget af Sædpoteter maa tage i Betragtning om Potetes og Jordsort passe til hverandre, hvilket jeg er bange for Landmanden aldrig gjør. Ved Balget af Sæd ser han gjerne paa Knollerne alene uden at tage Hensyn til Plantens Maade at vore paa; og de Forfattere, som har givet sig af med at beskrive Poteternes Bestmaade, synes alene at have rettet deres Opmærksomhed paa den Del af Planten, der staaar over Jorden, altsaa paa Stilk, Blade og Blomster, medens Plantens Voksesæt under Jorden, dens Rodder og Knoller ere blevne aldeles upaaagtede. Naar det nu er givet, at en Sort „skyder lange Rodtrævler“ ind i Jorden, saa vil det ganske vist være urigtigt at plante denne Sort paa stivt Jordsmån, som nødvendigen hindrer de spæde Trævler fra at trænge frem, medens let Jord straks kommer denne Bestmaade imøde. Endmere indlysende bliver Ukyndighed eller Forsømmelse i denne Henseende, hvor der ere Sorter tilstede, som presser Knollerne tæt til hverandre. Derved angives, at de ere i Besiddelse af Egenskaber, som gjør dem mest stikkede til at vokse i stivt Jordsmån.

Vi opfordrer Landmænd til nøie at iagttage deres Potetesforters Best under Jorden, da jo den egentlige Værdi ved hver enkelt Sort ligger i dens større eller mindre Evne til at vokse under Jorden.

Indlandet.

Christiania. Ved det den 10de ds. foretagne Eterthingsvalg for Christiania, Honefød og Kongsvinger Kjobstæder valgtes til Repræsentanter: 1) Professor Anton Martin Schwigaard (28 St.); 2) Statsraad Fredrik Etang (27 St.); 3) Høiesteretsadsessor Ulrik Anton Møjsfeldt (27 St.) og 4) Generalpostdirektor Kittil Johansen Mølsled Møjsfeldt (15 St.). Til Suppleanter: 1) Høiesteretsadvokat Rildal (28 St.); 2) Garvermester H. J. Schou (19 St.); 3) Borgermester Carl Bonastad (18 St.) og 4) Professor Dr. D. F. Braeh (15 St.).

— Ved fgl. Resol. af 5te ds. er der 1) af de af Oplysningsvæsenets Fond til Foreanstaltninger, nærmest stgende til at bibringe Lapperne Kyndighed i det norske Sprog, bevilgede Midler tilstaaet Docent i det lappiske Sprog J. M. Friis et Beløb af 300 Spd. for under et Ophold i Finnmarken af 3½ Maaned at anstille Undersøgelser vedkommende Udgivelsen af endel paatænkte lappiske Bøger m. B.; 2) har det behaget H. fgl. Høiheid Kronprindsregenten at befale Statsraad Bretteville i Begyndelsen af førstkommende Juli Maaned at vende tilbage til Christiania forat indtræde i den norske Regjering og indtil Videre overtage Bestyrelsen af Revisiondepartementet, samt Statsraad Birch-Neikenswald paa samme Tid at begive sig til Sverige forat indtræde som Medlem af Statsraadsafdelingen; 3) er der blandt 21 forskjellige Gaandværkere meddelt Medaljus Lars Olsen fra Horten et Stipendium af 150 Spd. for i England at uddanne sig i Forsærdigelse af Agerdyrknings-Maskiner og Redskaber.

— Tirsdag Aften fandtes Liget af en Mandsperson drivende i Vjørvelgen. Ved Undersøgelse fandtes han at være en Smørhandler her af Byen, der for et Par Maaneder siden anmeldtes at være forsvunden. — Liget blev der Nat til Onsdag fundet en i hoi Grad beruset Mand i Piperviken. Han blev bragt paa Raadstuen og fandtes om Morgenen død. Liget er senere bragt paa Anatomikammeret forat obduceres.

— Paa en Dølle i Pilestrædet, hvor man er isærd med at opføre et Dbruggeri, har der til Skænderen været gravet meget ned i Bunden langs Veien. Som en Folge deraf er endel af Veien for længere Tid siden faldt ud, og forat raade Bod derpaa lod Bygherrerne nedraamme 17 Alen lange Bæle langs Veien. Forleden Dag er imidlertid ikke alene den tilbagestaaende Del af samme, men ogsaa endel af den paa den anden Side langs et Straabjerg liggende Jord faldt ud, og Pilestrædeveien er aldeles afbrudt paa en Strækning af 40 Alen. Jorden er faldt ned i en Halvtekel paa 60 Alen, og paa den ene Side strækker Skredet sig over en til Anlægget stødende Have, saaat Havgjerdet og endel Trær ere omstyrkede. Oppe ved Veien skulde der være gravet til en Dybde af 16 Fod, da Jorden faldt ned, men vel betydelig dybere nede ved det egentlige Anlag. Den hele nedfaldne Strækning kan ansættes til omtrent 300 Kvadratalen. Da Jordbunden kun bestaar af Blaaer, der bliver blødere, jo dybere man kommer ned i den, er det ikke uandsynligt, at der vil falde endnu mere, hvis det bliver nødvendigt at bortskaffe noget af det allerede nedstyrkede, der nu ligger som Støtte. Ved at gaa over den oppe paa Skredens anlagte Sidevei kan man godt føle Jordbakkens løse Bestaafenhed.

Ved foretaget Valg i Sarpborg den 10de Mai udkaaret til Repræsentanter for Smaaløene: 1) Gaardbruger Plet Pedersen Vig (46 St.); 2) Amtmand Carl Sibbern (37 St.); 3) Gaardbruger Lars Humlekjær (29 St.) og 4) Sognepræst H. L. Berg (23 St.). Til Suppleanter: 1) Gulbrand Evensen Eng (31 St.); 2) Tollef Lund (28 St.); 3) Zyprian Soland (28 St.) og 4) Johannes Bøberg (22 St.).

Fra **Moss** og **Drobak** ere den 12te Mai følgende Mand udkaarede til Stortings-Representanter: 1) Handelsmand F. Hofst (7 St.) og 2) Statslæge Heiberg (7 St.). Til Suppleanter: 1) Overretsfagfører Ormem Hansen (7 St.) og 2) Handelsmand og Vicekonsul Hans Blom (7 St.). Orde-
nen bestemtes ved Lodtrækning.

Fra **Kongsberg** valgtes den 11te ds. til Representanter: 1) Adjukt Saxild (7 St.) og 2) Provst Thorne (5 St.). Til Suppleanter: 1) Direktør Lammers og 2) Rektor Graff, hver med 7 St. Til Representant havde Rektor Graff 2 St.

Fra **Tønsberg** valgtes s. D. til Representant Stabskaptein og Mægler Ditrichs (3 St.), og til Suppleant Skibscheder og Skibskaptein Jacob Emanuel Mølsom (3 St.).

Ved Valget i **Christian sand** den 11te ds. udkaaredes til Representanter: 1) Biskop J. v. d. Lippe (10 St.); 2) Toldinspektør C. Drog (8 St.) og Handelsfuldmægtig S. D. Stray (8 St.). Til Suppleanter: 1) Auditor Fleischner (8 St.); 2) Assessor Rogstad (7 St.) og 3) Statshauptmand Johnsen (6 St.).

Fra **Bergen** ere den 27de ds. valgte til Stortings-Representanter: 1) Stiftamtmand Schydz (21 St.); 2) Rektor Holmboe (20 St.); 3) Kjøbmand N. Prantze (18 St.) og 4) Kjøbmand M. N. Rosendahl (18 St.). Til Suppleanter: 1) Overlæge Danielsen (21 St.); 2) Raadmand Bonnevie (20 St.); 3) Kjøbmand G. Rosendahl (17 St.) og 4) Bager Schumann (15 St.).

Fra **Christiansund** valgtes den 6te ds. til Representant Provst og Sognepræst J. C. Schaaning (5 St.) og til Suppleant Handelsborger C. W. Frich (3 St.).

Fra **Trondhjem** skrives den 27de April, at Efterretningerne om Biskop i Finmarken lyde særdeles gunstige. Prisen noteres fra 12 Det til 3 Spd. og før endel til 16 Det. — Ifølge Efterretning fra Randsø er der i disse Dage solgt to betydelige Skovdele, nemlig en tilhørende Landhandler Sællag i Randsdalen, for 14,000 Spd., og en tilhørende afdsde Sorenskriver Wangensteen sammelede for 50,000 Spd. Kjøberne af disse Skove ere Dhr. Juell og Schoien fra Solør.

Udlandet.

Fra Krigsfluepladsen har man endnu væsentlig kun Efterretninger om de fiendtlige Hærs forberedende Bevægelser. Østerrigerne vedblive at befæste sig ved Sessa og paa det mellem denne Flod og Dora Balia ved Floden Po's venstre Bred liggende Gebet, medens de synes at have indstillet deres Bevægelser paa den høire Side af Floden. De have befæstet sig ved San Germano, der ligger i Vest for Verucelli ved den til Bielle i nordvestlig Retning forende Jernbane og besat Saluzzola og den østlig for Saluzzola liggende By Buronzo. Ved Po gjorde et østerrigsk Korps en Rekognosering til Drohovedet ved Casale, men trak sig tilbage, da de bleve kraftigt angrebne af Piemonteserne.

Marskal Canrobert leder den fransk = sardiniske Hærs Krigsoperationer fra Hovedkvarteret Alessandria. Denne Hær er 120,000 Mand stærk, medens Østerrigerne have 140,000 Mand i Linie.

Sardiniske Patrouiller have bemøgtiget sig det Material, som Østerrigerne havde bragt til Sessia forat opslaa en Bro mellem Candia og Terranova.

Monitoren indeholder et keiserligt Dekret af følgende Indhold: Keiser Napoleon, der staar i Begreb med at stille sig i Spidsen for den franske Arme i Italien, overdrager Keiserinden Regenskab. Keiserinden skal føre Forsædet i Ministeriet og rette sig efter Prinds Jeromes Mening med Hensyn til de Dekreter og Resolutioner, som maatte blive hende forelagte. — Keiseren forlod Paris den 10de, og man venter et afgjørende Sammenstød paa Krigsfluepladsen, naar Hans keiserlige Høihed er ankommen did.

Der mangler ikke paa Symptomer for, at Englands Forhold til Frankrig har stillet sig mindre venstfærdigt. England skal have protesteret mod Frankrigs Krænkelser af den schweizeriske Nationalitet, og senere melder „Dsd. Post.“, at Lord Cowley har overgivet det franske Kabinet en Note fra sin Regjering, der gaar ud paa, at Gibraltarstrædet muligvis vil blive spærret. Grev Balawski skal have betegnet denne Eventualitet som et Krigstilfælde.

Med Hensyn til den franske Flaades Hensigter hersker der stor Betyrning i Wien. Man ventte i de næste Dage en fiendtlig Ekspedition i det adriatiske Hav og imødeser et fransk Søangreb paa Venedig og paa Pola. Til at modtage de fiendtlige Tropper, hvis de skulde forsøge en Landgang, er en stærk Arme allerede koncentreret under Grev Wimpfens Kommando.

Ifølge Efterretninger fra Bukarest har Kyst Gauxa besluttet ved den slesenburgske Grænse at danne en Leir paa 50,000 Mand.

England. Den engelske Regjering protesterer mod de franske Troppers Overgang over den neutraliserede savoyniske Gebet, det vil sige mod Benyttelsen af den paa dette Gebet, liggende Strækning af den fra Genf til Foden af Mont Cenis forende Jernbane. Den franske Regjering skulde have svaret, at den ikke kunde tage Hensyn til denne Protest, da den er bleven enig med Schweiz, paa hvilket Drettelsen af hine i Wiener-Traktaterne betegnede Gebetsdeles Neutralitet hviler, om, at den sardiniske Jernbane ikke tilhører den neutraliserede, i Wienertraktaterne forovrigt uthdelt betegnede Del af Savoynien. Denne Efterretning trænger imidlertid til nærmere Bekræftelse.

Frankrig. Frankrigs Krigserklæring mod Østerrig blev endelig proklameret den 3die Mai. Grev Balawski begav sig Kl. 2 til den lovgivende Forsamling for at tilkjendegive dette, og mellem Kl. 3 og 4 blev Keiserens Proklamation opslaaet paa alle Gadehjørner i Paris for at tilkjendegive Folket Krigens Begyndelse.

— Keiser Napoleon har ligeledes udstedt en Proklamation til det franske Folk, hvori det blandt Andet heder: Frankrig siger ganske bestemt ligesoverfor Europa, at det ikke vil nogen Erobring, men det siger dette uden den nationale og traditio-

nelle Politiks Svagbed. Jeg holder mig til Traktaterne, vedblev Keiseren, paa den Betingelse, at man ikke benytter den til at skade mig. Jeg agter de neutrale Magters Gebet og Rettigheder, men jeg beklender usorbeholdent min Sampathi for et Folk, hvis Historie er smeltet sammen med vores og som fulker under en fremmed Magts Tryk. Krigenes Formaal er at gængsige Italien til sig selv og ikke lade den verle Regentsskab. Vi gaa ikke til Italien forat befordre Uorden eller forat ryste den hellige Faders Magt, men forat befri ham fra fremmed Tryk og bidrage til Ordningens Begrundelse. Jeg vil snart stille mig i Spidsen for min Arme og lade Keiserinden og min Søn blive tilbage i Frankrig. Hun vil blive understøttet af Prins Jeromes Erfaringer, og saaledes anbetror jeg hende til den tilbageblivende Arme og Nationalgardens Patriotisme, saavel som endelig til det hele Folk.

Italien. Østerrigerne rykke langsomt frem og agter i større Mængde at overkride Polinien fra den høire til den venstre Bred. Ifølge Monitorens Melding fra Alessandria den 4de havde de i ringe Antal passeret Po ved Cambio, fremtruffet Forposter til Sale (i Retning mod Alessandria) og derpaa igjen trukket sig tilbage over Floden, men true fremdeles med at overkride Po ved Trasinetto (mellem Cambio og Casale), et Foretagende, der synes at møde store Vanskeligheder paa Grund af Regnstrømmens vedvarende Dverfvømmelse af Sletterne og Flodens betydelige Stigning. Ifølge Wiener-Zeitung have Østerrigerne ogsaa allerede opstaaet en Bro ved Cornale for en Kolonnes Dvergang. Ved Candia og Trasinetto er det kommen til Træfninger, hvilke kostede Østerrigerne 20 Saarede og de Fransk-sardiniske 20 Saarede og Døde. Længs Lago Maggiore gjøre Østerrigerne Streiftog, under hvilke det ligeledes synes at være kommen til Træfninger med de frantske Tropper. I Magadino og Lago Maggiore har man hørt Flinteskud og Kanontorden.

Ifølge samme Depeche havde Franskmændene besat Alessandria og Casale; længere mod Øst holde de Dalen ved Scia mellem Tortona og Voglura besat og true herfra Østerrigerne venstre Flod, hvis disse skulde tilfuge et Angreb paa Alessandria.

— Mindst 30,000 Franskmænd ere rykkede ind i Alessandria-Casale-Vinier.

I Parma er en Contre-Revolution udbrudt; ifølge denne er den provisoriske piemonteske Regjering opfordret i Officerernes og Soldaternes Navn til at afdække fra Troppeskommandoen og har maattet trække sig tilbage og afreise. Regjeringen blev igjen indsat i Hertug den 1stes Navn og Regentinden er af parmeseniske Tropper hentet tilbage til sine Stater.

Ifølge Efterretninger fra Turin af den 4de vare Østerrigerne ogsaa paa Marschen til Parma, nemlig fra Modena, hvor de før vare indrykkede. Samme Aften skal Østerrigerne have aabnet en Kanonade i Retning fra Valencia, men uden Birkning.

Hertugen af Modena har protesteret hos Stormagterne mod den Udældgelse af Hertugdømmets Gebet, der er en Folge af de sardiniske Gensdarners Sendelse til Modsa og Carrara, og erklæret Sardinien Krig.

I Toscana er man ivrigt beskæftiget med Armeens Organisation. Efter Regimenternes Komplettering ved Frivillige vil Armeen udgjøre 12,000 Mand, der skulde forenes med Franskmændene og Sardinierne. I Livorno skal en fransk Division være indtruffen.

Rusland. Fra St. Petersborg fortælles følgende der forefaldne Begivenhed, som Exempel paa den Naahed og det Overmod, der endnu hersker hos en Del af den russiske Adel, navnlig Landadelen; En Formiddag i December passerede en ung Garde-officer til Hest en af St. Petersborgs fornemste Gader, og saa da en ung Pige gaa ind i en Modesbutik. Pigens Skonhed slog ham; han gik selv ind i Butikken og blev endnu mere indtagen, og da hun var gaaet, skaffede han sig hos Butikfolkene Underretning om, at hun var Datter af en underordnet, usormuende Embedsmand, og at hun vilde komme der igen om Eftermiddagen Kl. 6, for at hente noget Arbejde, hun havde bestilt. Kl. 6 holdt en elegant Slæde (Troika) udenfor Modesbutikken, og da den unge Pige, uden at tænke paa Noget, kom gaaende paa Fortoget, blev en stor Skindpelt kastet hende over Hovedet, og hun selv baaret ind i Slæden, som nu jeg aisted i Karriere ned ad Gaden og ud ad Chausseer til Zariskoio Zolo. Dette kunde lade sig gjøre, fordi Gaden paa den Tid af Aftenen er mindre besøgt af den bedre Klasse, og fordi de 3 unge Herrer, der begik Pigerovet — Gardeofficieren fra om Formiddagen og to af hans Kammerater, som han havde betroet sig til ved Middagsbordet — bare Uniformstrakker, saa at man i Hast kunde antage dem for Politi, med hvilket Folk saa meget som muligt sky Berørelse. Ved Ankomsten til det om Vinteren folketomme Zariskoio Zolo bragtes Pigen, hvis Navn er Olga, ind i øverste Etage af et Hotel, hvor hun befandt sig ene med sine Vortførere. Da hun naturligvis nægtede at opfylde den foreskede, og rimeligvis druelne Officers ublue Ønsker, anvendte han Magt ved sine Kammeraters Hjælp. Imidlertid havde hun faaet fat paa et Vaaben, som hun i Kampen brugte saa godt, at de alle Tre bære betydelige Mærker deraf i Ansigtet. Den fortvivlede Fader indgav strax Klage til Politidirektøren; men da Voldsmandene kun havde baaret Guer og graa Uniformstrakker, kunde han ikke opgive deres Regiment. Politiet gjorde derfor Intet ved Sagen, men raadede ham til at tie med sin Skam og Skade. Imidlertid kom Pigens Broder, der var Officer ved et Landregiment, hjem, og ved at udspørge Søsteren noisagtigt om Voldsmandenes Dragt, kom han paa Spor efter, hvilket Regiment de tilhørte. Da han fremdeles ved privat Beskendskab fik Kundskab om, hvilke de tre Officerer vare, der ved dette Regiment havde meldt sig syge, for at faa deres Skammer lægt, opsatte han et Brevskrift til Keiseren, søgte Audients, fik den, og erholdt, da Keiseren havde læst Brevskriftet, det Svar, at der skulde ske Retfærdighed. Diebliffelig blev Politidirektøren kaldet og fik Ordre til at afgive en sand Rapport om, hvad der var forefaldet i Zariskoio Zolo. Hovedmanden viste sig da at være en Hyst Galigin, og den ene af hans Hjelpe-re en Grev Tolstol. Keiseren afgjorde Sagen saaledes: Hyst Galigin blev viet til Olga, efter at

have overdraget hende sin halve Formue, samme Dag skilt fra hende, og derpaa bleve de Alle transporterede til et Regiment dybt inde i Landet, uden at faa den Gradsforhoielse, der tilkom dem som Gardeofficerer.

Bærums og Afters Landboforening afholder Vaarmøde i Sandvigen Mandag d. 23de Mai Kl. 3 Eftermiddag.

Paa dette Møde vil Olbryggerisagen som Landbosag blive behandlet.

Ny Tørkemaskine for tørsket Korn blive forevist og prøvet.

Bestyrelsen.

Christiania Kornpriser.

In den landst

Hvede, 3 $\frac{1}{2}$ a 5 $\frac{1}{2}$ Spb. intet solgt.
Rug, 16 $\frac{1}{2}$ a 17 $\frac{1}{2}$.
Byg, 11 $\frac{1}{2}$ a 14 $\frac{1}{2}$.
Havre 10 a 11 $\frac{1}{2}$.

Udenlandst

Rug ostersøst 20 a 21 $\frac{1}{2}$ 6 $\frac{1}{2}$.
Rug dansk 17 a 18 $\frac{1}{2}$.
Byg 2radigt 16 $\frac{1}{2}$ a 16 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$.
Erter 4 a 5 Spb.
Hvede 5 $\frac{1}{2}$ a 5 $\frac{1}{2}$ Spb.

Christiania Fiskepriser.

Sild, Rjebmd. 5 $\frac{1}{2}$ a 5 $\frac{7}{10}$ Spb. pr. Td.
Sild, for Mid. 4 $\frac{1}{2}$ a 5 Spb. pr. Td.
Sild, smaa do. 4 a 4 $\frac{1}{2}$ Spb.
Sild, for Christ. 18 $\frac{1}{2}$ a 19 $\frac{1}{2}$ pr. Td.
Sild, smaa do. 13 $\frac{1}{2}$ a 14 $\frac{1}{2}$ pr. Td.
Storset 4 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$ a 1 Spb. pr. Bog.
Middelsei 3 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.
Smaaset 2 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$ a 3 $\frac{1}{2}$ pr. Bog.
Rødslør 6 $\frac{1}{2}$ 12 $\frac{1}{2}$.

Følgeblad til Skilling-Magazinet.

Meteorologiske Dagttagelser

paa Christiania Observatorium.

1859, April.	Barometerstand i franke Lin. ved 0°.			Temperatur i Skyggen. R.			Veirbemærkning.
	Kl. 7 F.	Kl. 2 E.	Kl. 10 E.	Kl. 7 F.	Kl. 2 E.	Kl. 10 E.	
1	334''' 9	334''' 8	334''' 3	— 2°5	+ 2°8	+ 1°9	Blandet, NW—S.
2	30 4	29 3	31 2	+ 0 9	+ 4 9	+ 2 3	Slud Form. SSO.
3	35 0	35 0	34 1	— 0 9	+ 3 3	— 0 7	Blandet, W—SSW.
4	33 4	33 3	35 7	— 1 7	+ 3 1	— 0 0	Temn. Hart. WSW—NW.
5	37 4	37 5	38 2	— 0 2	+ 5 8	— 1 0	do. do. SO.
6	39 0	38 3	36 0	— 1 3	+ 4 5	+ 2 1	Lidt Slud Est. S.
7	34 2	34 6	33 5	+ 2 8	+ 6 7	+ 2 1	Styrt. Stille.
8	31 4	30 4	29 9	+ 3 0	+ 11 7	+ 4 7	Blandet. Stille.
9	28 0	26 6	26 4	+ 2 6	+ 6 3	+ 3 6	Lidt Regn. SSO.
10	27 8	29 3	30 0	— 0 0	+ 1 2	+ 0 4	Lytt. NO.
11	29 6	29 9	30 1	— 2 3	— 0 5	— 1 2	Ene. NNO—NW.
12	30 0	28 9	27 0	— 1 7	— 0 0	+ 0 9	do. NO.
13	27 6	28 1	28 3	— 1 9	+ 4 1	+ 1 7	Løv. Temn. Hart. WSW—WNW.
14	28 1	27 4	27 1	— 3 6	+ 4 1	— 1 1	do. do. SSO.
15	27 6	27 5	28 2	— 1 5	+ 3 1	+ 1 5	Blandet. Evag NO.
16	28 8	28 5	29 2	+ 0 9	+ 2 5	+ 1 1	Lidt Ene. NO.
17	28 8	28 9	28 9	+ 0 7	+ 1 9	+ 0 9	do. N.
18	28 3	28 3	28 5	+ 3 0	+ 6 1	— 0 1	Styrt. SO—S.
19	29 0	29 3	29 8	+ 1 8	+ 5 4	— 0 2	Blandet. Evag SSO.
20	30 3	30 5	31 6	— 0 5	+ 7 0	+ 0 5	do. S.
21	33 0	33 3	33 1	— 0 0	+ 6 7	+ 3 1	do. SSO.
22	31 0	31 1	32 4	+ 1 3	+ 5 4	+ 5 6	Lidt Regn. N—SO.
23	34 1	35 2	37 1	+ 1 0	+ 7 5	+ 1 8	Hart. SSO—NW.
24	39 6	40 5	42 1	+ 3 0	+ 6 8	+ 2 5	do. N.
25	43 6	43 0	43 9	+ 2 8	+ 7 5	+ 3 3	do. N.
26	44 0	43 0	43 0	+ 2 7	+ 7 4	+ 4 5	do. NO.
27	42 4	41 2	40 8	+ 3 6	+ 8 5	+ 2 2	do. N.
28	40 3	38 6	37 8	+ 4 4	+ 8 2	+ 4 5	Resten Hart. NNO.
29	37 8	36 9	37 5	+ 4 5	+ 8 3	+ 4 3	Styrt om Aftenen. N—O—NW.
30	38 0	37 2	36 7	+ 3 8	+ 6 7	+ 3 2	Styrt. N—NO.

Regnhøiden = 15,2 Linier.

Christiania.

Trykt og forlagt af W. C. Fabritius.